

متحف كوباني ..

حكاية مقاومة ملحمة حطمت أسطورة الإرهاب

welatpress2014@gmail.com

www.facebook.com/Dengekurdistanasurya

Welat

ولات: مجلة شهرية ثقافية عامة

العدد (٥٦) ٢٠١٨/١١/١ م

Welat
56
01/11/2018
Çandî - Giştî - Serbixwe

**58 SAL... HÎN AGIRÊ
SÎNEMA AMÛDÊ
VENEMIRIYE**

1 Welat

58 sal... hîn agirê sînema Amûdê venemiriye

Desteya sernivîs

Tevî ku gelê kurd ji destpêka damezirandina dewleta Sûrî ve xwedî helwesteke niştîmanî bûye, û tevî ku ji roja roj de xebateke aştiyane ji bo bi dest xistina mafê xwe yê netewî û rewa dike, û ti rojê doza cudabûnê nekiriye, lêbelê herdem hêzên desthilatdar li ser qirkirin, bişaftin, erebkirin û dijîtiya gelê kurd rîd bûn.

Ji roja ku partiyên nijadperest ên ku bi navê netewa Erebi desthilatdariya dewleta Sûriyê kirin heya îro roj, bi dehan tawan bi serê gelê kurd anîne, her weha li ser dirêjahiya 50 salî qirêjtirîn siyasetên nijadperestî li dijî kurdan li Rojavayê Kurdistanê û Sûriyê meşandine.

Partiya Be'is bi hizir, raman û rêbaza xwe ya şofinist civaka erebî kedî kir, û gelê ereb 50 salî li ser dijîtiya kurdan xwedî kir, çandeke yek alî di nava civakê de çand, nivişka wê ew bû ku ew welatê Sûrî û her tiştê ku li jêr û jora xaka wê û di çaçuveya sînore wê yê ku Saykes û Bîko xêzkirine de mal û milkê gelê ereb bi tenê ye, û her kurdek li vî welatî mêvanekî giran e, û li ser ewlehî û yekîtiya welat ew gefek mezin e, û divê bi hemû awayan şerê wî bikin.

Li ser bingeha vê hişmendiya nijadperestî dewleta Sûriyê têkilî bi kurdên xwe re kir û heya îro roj jî hîn ev nêrîna şofînî nehatiya guhertin.

Ger em doseya tawanên ku dewleta Sûrî derheqê kurdên xwe kirine vekin emê xwe li hemberî reştirîn rûpel û qirêjtirîn siyaseta nijadperestî bibînin.

Pêşinyarên şofinîzmê rûreş M.T.Hilal yê li dijî kurdan yeka yeka bi destê desthilatdariyên Sûriyê hatin cîbicîkirin, ji serhejmara 1961 bigir ta bi projeya zinara erebî û gellek siyasetên çewisandina netewî yê qirêj ku di asta tawanên li dijî mirovahiyê de ne, di encamê de ziyaneke pir mezin gihandin gelê kurd û hebûna wî li Sûriyê.

Kovara **WELAT**
Çandî- Giştî- Mehane

Sernivîser:
Aras Yûsiv

Desteya rêvebir:
Imran Yûsiv

Dizayner:
Hesen Berzencî

Têbînî: mijarên ku di kovarê de belav dibin, nerîna xwediyê xwe ne û nivîskar berpirsê wê ye

Mafê çap û ji bergirtinê, ji kovara WELAT re, parastîne

ji bo têkiliyê:
welatpress2014@gmail.com
www.facebook.com/Dengekurdistanasurya

تَبْنِي ثَوْرَةَ
adopt a revolution

Yek ji xelekên tawanên dewleta Sûrî li dijî kurdan û ya herî xwînî û hovane, şewata sînema Amûdê ye, ev tawan bi hovîtiya xwe nayê pîvanê çiku qurbanîyên wê zarok bûn. 283 zarok ku bi temenê xwe kêrî 12 salan bûn bi saxî di hundirê sînemê de hatin şewitandin, gunehê wan jî tenê ew bû ku ew kurd bûn, ev tawana reş di 13-11-1960 de rûdaye, dewleta Sûriyê li hemberî vê ziretawanê xwe kerr kir, û ti lêpîrsîn derbarê wê de venekir, ev yek tê wateyê ku tawan ger ne yekser bi destê wê be jî, ew bi dilê wê bû.

Îroj dema ku em vê bûyera xemgîn bi bîr tînin, em dibînin ku heman hişmendiya şofînî û qirêj hîn li Sûriyê li dar e, li hêlekê rikberîya Sûrî ye ku kiryarên wê yê hovane li Efrînê li ber çavan e, li hêla din jî rêjîm e ku rojane gefan li kurdan dixwe, herdu jî derçûyên heman dibistana şofînî ne û li benda derfetekê ne ku gelê kurd bidin ber qirkirinê.

Heya ku ev hişmendî ji holê neyê rakirin û li şûnê hişmendiyeke nû ku mafê hemû pêkhatayan -di serî de mafê gelê kurd- nas bike dernekeve holê, û heya ku çareserîyeke demoqrasî ku hemû gelên sûriyê têde beşdarbin û mafê hemûyan têde bête parastin nebe, û heya ku lêpîrsîneke bê liyangirî derbarê vê tawanê neyê kirin û tawanbar neyên destnîşankirin û sizakirin, agirê şewata sînema Amûdê jî her wê veketî bimîne, û giyanên zarokên wê jî aram nabin.

SIWARO

Dildarê Aştî

Rê dûr e
gelî kûr e
pêdiviyên koçê binijînê
bi serbestî bibûre...

Li ser rêç û berwaran
qîreqîra dost û yaran
rêwî diçin
yek bi yek
bir bi bir
li bendî hev namînin
ber bi dawera xwe de dilezînin.

De bajo siwaro bajo!!
Dezgîna arzûyê ber de
mande merde
bihêle êş û daxan
bila bayê evîna te
vegeşîne xewna baxan.

Kengî te xwest?
peyala dînbûnê hilde.
û hilkişe evrazan
serfiraz mîna bazan.
bi hofka perperîkan re
dîlanê bidomîne
bila henge
kêlîya xwe bi gulê re bijîne...

Çerxa demê tim li pêş e
kula mirov demkêş e
xewn û êş e
carnan xwîna xoşewistan
bo wê bêş e...

Bajo siwaro bajo...
Soznamê binîvisîne
lavê ne hêwirîne
Bê sipairş birêkeve
Rojên li paş
ne yên te ne!!
her pêlekê
şehsiwarên wê hene...!!

23/11/2018.z

تحولات غير واردة

سالم علو

الليلة سأعزف على الآلة القديمة
اللحن القديم
معزوفة

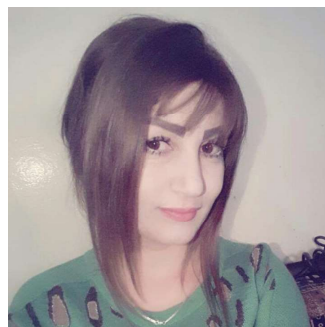
السما غائمة
النهر يلتف على نفسه
كنعبان أعمى
المدرسة مغلقة
الأطفال ينتظرون حل المسألة
ضرب في الرياضيات
وقصف على السبورة
برهن الأستاذ
على استحالة
حل المسألة

يوقطني حسون يقاتل القفص
يجرحني أظافره الطرية
من اجل برية
وأنا سجان لسماء قد يجره
أو قد يغدو نسرا
من أجل أن أحرره

في غرفة ضيقة وحزينة
نلتقي
في كل مساء
نتبادل الأدوار
ونحتفي
هو إلى جهة مجهولة
وأنا إلى حيث
يحتفي
أتذكر إصراره على الطاولة
نصفه حي
والآخر يعض على أطراف المدينة
في المشاع من أرض البور

متحف كوبياني "حكاية مقاومة"

ملحمية حطمت أسطورة الارهاب

تقرير دلال رمي

السكان عادوا و سكنوا منازلهم هناك بعد أن رموها و هم مازالوا يعيشون بين أنقاض المتحف و يرفضون استبدال منازلهم .

السيدة خ.م 47 عاما و هي من سكان مدينة كوبياني و تعيش مع عائلتها في منزلها الواقع ضمن نطاق المتحف تحدثت لمجلة ولات قائلة :

”أثناء هجوم داعش على مدينتنا قام المقاتلون و المقاتلات في وحدات حماية الشعب بإجلاء المدنيين من النساء و الأطفال و المسنين حفاظا على أرواحهم و بقي في المدينة كل الذين قرروا الدفاع عنها و منهم ابني الذي استشهد في معركة المقاومة, لقد نزحنا جميعا إلى شمال كردستان و بعد أن تم تحرير المدينة عدنا إلى منازلنا, كان منزلنا متضررا بشكل كبير لكننا رمناه و سكنا فيه, عرضت علينا الإدارة الذاتية السكن خارج نطاق المتحف لكننا فضلنا البقاء هنا, فلدينا ذكريات جميلة في هذا المكان, هنا منزلنا و لا نشعر بالراحة إلا هنا.“

أما السيدة ج.ع 50 عاما و هي أيضا من سكان المتحف فتقول :

”لا يوجد مكان آخر نلجأ إليه, هذا بيتنا و هنا ذكرياتنا , صحيح أن الأبنية مدمرة من حولنا لكننا نشعر بالفخر عندما نرى الأجانب و الصحفيين يزورون هذا المتحف, انه شاهد على مقاومة أبناءنا و نباتنا الذين رفضوا الاستسلام و دافعوا عن مدينتهم ببسالة و شجاعة لا مثيل لها“

جدير بالذكر بأنه قد تم تسمية ساحات المتحف بأسماء الشهداء الذين سطروا ملاحم البطولة و المقاومة خلال معارك كوبياني.

هذا و يألم المتحف يوميا عشرات الصحفيين و الزوار ليشاهدوا آثار مقاومة هزت العالم بعظمتها. ■

بينما كانت المدن السورية و العراقية تتهاوى الواحدة تلو الأخرى دون أية مقاومة تذكر أمام زحف ما يسمى بتنظيم داعش و بينما كانت الجيوش المدججة بأحدث الأسلحة تفر مذعورة من وحشية التنظيم تاركة أسلحتها خلفها كما جرى في الموصل و مدن عراقية و سورية أخرى و في الوقت الذي بلغ فيه التنظيم أوج قوته بعد أن اغتنتم كمية هائلة من الأسلحة الثقيلة تكفي لتسليح جيوش جرارة قرر بضعة مئات من المقاتلين و المقاتلات الكورد في مدينة كوبياني التي لا تتجاوز مساحتها أربعة كيلومترات مربعة أن يدافعوا عن مدينتهم حتى الرمي الأخير و يقفوا بأسلحتهم الخفيفة و ذخيرتهم المحدودة في وجه اعتي قوة إرهابية بكل ما تملك من عدة و عتاد حيث بلغ عدد عناصر التنظيم عشرات الآلاف مدججين بشتى صنوف الأسلحة الثقيلة و المتوسطة و الخفيفة.

بدأ هجوم داعش على مقاطعة كوبياني أواسط سبتمبر 2014 بعد أن تم حصار المدينة من الجهات الثلاثة أما الجهة الرابعة و الشمالية فكانت محاصرة من قبل الجيش التركي الذي كان يدعم التنظيم الإرهابي ويراقب المعارك من خلف الحدود و ينتظر بفارغ الصبر سقوط المدينة الكردية بيد داعش.

استمر الحصار 4 أشهر استخدم خلالها التنظيم الإرهابي كافة الأسلحة الثقيلة من مدافع و دبابات و حتى الأسلحة الكيميائية في قصف المدينة لكن عزيمة المدافعين عن المدينة من وحدات حماية الشعب رجالا و نساء لم تلن و كانت ارادة المقاومة لديهم أقسى من الفولاذ فجرت في هذه المدينة أعنف المعارك سطر خلالها المقاتلون و المقاتلات الكرد أروع الملاحم و الأساطير في المقاومة و الفداء و التضحية.

لقد هزت المقاومة الأسطورية ضمير العالم مما دفع التحالف الدولي للتدخل عبر قصف الطيران إضافة لإدخال قوة من البيشمركة بأسلحة ثقيلة.

خلفت المعارك الطاحنة التي دارت في المدينة دمارا هائلا تجاوز 50% و بعد تحرير المدينة قررت الإدارة الذاتية في كوبياني أن تخصص قسما من المساحة المدمرة و تحوله الى متحف تخليدا للمقاومة و ليبقى شاهدا على وحشية داعش.

يقع المتحف في الأحياء القريبة من الحدود التركية و التي شهدت أعنف معارك المقاومة و يبلغ مساحته حوالي 13 هكتارا .

بعد تحرير المدينة عاد الكثير من سكانها الذين كانوا قد نزحوا منها بعد هجوم داعش على المدينة و على الرغم من أن الإدارة الذاتية قد عوضت أصحاب المنازل الواقعة ضمن نطاق المتحف بأراضي خارجها إلا أن بعض

BINGEHA ZIMANÊ NIVÎSKÎ KÎJAN DEVOK E?

Samî Tan

Be rî ku dest mijara xwe bikin, em pêşî derbarê zimanê nivîskî û zimanê devkî de çend tiştan bibêjin. Zimanê devkî her wekî ji navê wê jî diyar e, ew zimane ku girseya gel pê dipeyive. Zimanê devkî li gorî hoz û eşîran li gorî herêma û deverên corbîcor xwediyê guhartoyên cudaye. Di zimanê axaftinê de devok hene. Carinan zimanê devkî ji gundekî bo gundê din diguhere, anku axaftina du gundan hev nagire. Heçî zimanê nivîskî ye, her wekî ji navê wê jî diyar e, zimanê nivîsê ye, zimanê kesên xwende ye. Ji ber vê yekê di nav gel de bi awayekî şaş wekî “zimanê akademîk” tê binavkirin. Zimanê nivîskî bi qasî zimanê devkî ne dînamîk û guherbar e. Di zimanê nivîskî de rêzik û rêgez hene. Zimanê nivîskî ji ber ku derbasî nivîsê bûye, wiha bi hêsanî naguehere. Rêz û rêzikên zimanê nivîskî ji hêla kesên zana û têgihîştî ve tê danîn, di berhemên nivîskî de tê bikaranîn, li dibistanan tê hînîkirin û bi riya berhemên nivîskî û amûrên ragihandinê (rojname, Tv, înternet) li nav civakê belav dibe. Zimanê nivîskî pirî caran zimaneke yekgirtî ye, zimaneke pir-reh e, senteza gelek devokan e.

Her wekî ji sernavê nivîsara me jî diyar e, em dixwazin di vê nivîsa xwe de qala kurmançiya nivîskî bikin. Dema ku em qala zimanê nivîskî dikin, yekser kovara Hawarê û xwediyê wê danerê alfabe û rêzimana kurmançî Mîr Celadet Bedirxan tê bîra me. Gelek kes dema ku qala zimanê kovara Hawarê dikin, dibêjin Mîr Celadet Bedirxan devoka Botan bingehe girtiye. Em ê di vê nivîsê de bala xwe bidin vê yekê, gelo bi rastî jî wiha ye? Bi kurtasî ez dixwazim di vê nivîsa xwe de hinekî bala xwe bidim ser zimanê ku nivîskarên Hawarê bi kar aniye.

Li gorî baweriyê min ev nîrxandinênku dibêjin, “nivîskarên Hawarê bi devoka Botanê dinivîsandin” ji ber nasnameya xwediyê Hawarê ye, her kes dizane ku Celadet Bedirxan

neviyê mîrê Botan Bedirxan Begê ye. Her çiqas bandora devoka Botan li ser nivîsên Celadet Bedirxan hebe jî (bo nimûne li şûna “niha” ew peyva “niho” bi kar tîne) wî li gorî rêzikên rêzimanê zimaneke yekgirtî pêk aniye û ew di kovarê de jî serdest kiriye.

Rast e, di warê nivîsandinê de kurmançiya ku herî zêde pê hatiye nivîsandin kurmançiya Botan û Culemêrgê ye. Piraniya helbestvanên klasîk ên kurdî bi vê devokê nivîsandinê û heta radeyekê di medreseyan de zimaneke yekgirtî jî pêk hatiye. Lê Celadet gelek devok di ber çavan re derbas kirine. Mirov ji hin nivîsên di Hawarê de nas dike ku wî gelekî bala xwe daye devokên herêma corbîcor. Bo nimûne di cihekî de qala devoka Hevêrkan tê kirin û tê gotin ku “Di Hawarê de bi zarê hevêrkan gelek nivîsar hatine belavkirin”, li cihekî din ji xebardana yekî nas dike ku ew ji kîjan herêma ye.

Di hejmara 20 an a Ronahî de di rûpela 14 an de nivîsek derbarê devoka Cizîrê de hatiye weşandin. Ji van nimûneyan jî diyar dibe ku Celadet Bedirxan bi hûrbîna bala xwe daye zimanê kurdî, zarava û devokên wî, bingehe rêzimana kurmançî derxistine, li gorî wê jî hin pîvan danîne ku nivîsên kujê re hatine ligorî wan pîvanan sererast kirine. Bo nimûne ji du formên paşdaçekên kurmançî forma “de, re, ve” baştir dîtiye, tevî ku di hin zaravayên kurdî, devokên kurmançî û klasîkên kurdî de jî forma “da, ra, va” zêdetir hatiye bikaranîn. Ligel vê yekê jî hin nivîskarên li şûna forma pêşîn forma duyemîn bi kar aniye. Li vir em dikarin wekî mînak helbesta Cegerxwîn a bi navê Pendname bidin ku di hejmara 52 yan a Hawarê de hatiye weşandin. Ji wê helbestê diyar e ku nivîskar forma “ra” bi kar aniye, lê edîtor kiriye “re” lewre li du cihan forma “ra”, li du cihan jî forma “re” bi ber çavan dikevin. Ew jî nîşan dide ku nivîskar bi xwe forma “da, ra” baştir dîtiye, redaktor ew guhartiye.

PENDNAME

Ey kurdê li dor sax û çiyar deşt û newalan

Çawan dikujî yar û biran dost û hevalan

Her wextî dikêşim keser û derd û mitalan

Dijmin ji xwe ra ger bibîne keys û fesalan

Dê jehreke qatil wekî selwa bi we dî.

Rabin ji xewa cehlê bikin cehd û ser e.

Lewra me bi guh seh kiriye ev xebere

Bari ko emir kir bi îbadê **ji me re**

Go evdê mino rabe çi bikî **ez bi te re**

Hêvî me heye em bigirin vî beledî.

Herçî ko me gotî **ji we ra** guh bidinê

Alem hemî însan e ji bil me bi tinê

Bê top û teyare, bi tenê man li dinê

Ciz'ek ko ji îmanê ye hib-ba wetenê

Lew pêteke agir ji weten da kebedî.(Cegerxwîn)

Ji nivîsên ku di Hawarê de hatine weşandin tê naskirin ku nivîskaran di warê peyv, qalib û denganiyê ve devoka xwe parastine, lê di warê pîvanên rêzimanî de di Hawarê de heta radeyekê zimanekî yekgirtî heye. Bo nimûne Osman Sebrî dibêje:

Dildize çenga qilotî

Difnê teyrin cerg disotî

Wî zarê şîrin digotî

Sorgula tewrinde me.

Ji bilî çend peyvên mîna “qilot” û “tewrinde” bandora devoka Semsûrê zêde xuya nake. Her wiha Cegerxwîn di helbestên xwe de devoka herêma Toran bi kar tîne, lê di Hawarê de zêde şopa vê devokê xuya nake. Di helbesta Pendname de li cihekî şopa wê maye, “*Dê jehreke qatil wekî selwa bi we di*”. Helbet ew ji ber şûrê redaksiyonê rizgar bûye, lewma jî kesê sêyem ê yekjimar bi cînavka kesandinê ya kesê duyem hatiye kişandin. Heke bi ber çavên xwediyê Hawarê biketa, dê wiha bihata sererastkirin “*Dê jehreke qatil wekî selwa bi we de*”.

Wekî encam em dibêjin ku Hawar bi devoka Botan nehatiye weşandin. Nivîskaran bi devoka xwe nivîsandibe jî Celadet Bedirxan li gorî “pîvanên rêzimanî” ew sererast kirine. Jixwe agahdariyeke ku di hejmara 23 an a kovara Ronahî de hatiye weşandin jî vê rastiyê nîşan dide. Di vê agahdariyê de wiha hatiye gotin:

“BO AGADARÎ» Govarî Ronahî » û rojnamey « Roja-Nû » bi zimanî kurdî Botan le wilatî Sûriyê û Libnan dereçin. Pêwist e le hemû kurdêkî xwîngerm xoy le ronakî em dû çiraye bêbeş neka.

Aboneyî salaney rojnameke (2) dinar e, h'ey govarekêş dinarêk e. Etewi xot bikewe be aboneyan be naw-nîşanî xwarewe dawayan bike:

Bexda. Kuliyetilhiqûq. Cenabê Reşid Hac.elan ».(Gelawêj: Jmare 11. Salî 4).

Me ji kovara Gelawêjêgelek minet e ko kovar ûrojnameyên me di nav kurdên

Iraqê de propegende kirine ûbi vî awayî şanî hevdu girtinekenijadîn daye. Bi tenê di agahdariya Gelawêjê de gotinekheye ko emê li ser wê hinekî bisekinin. Belê Gelawêjê gotiye: «bizimanî kurdî Botan». Gelo jîgotina «kurdiya Botan» mebestçî ye? Bê guman mebestkurdiya ko di cihê Botan depê têtê axaftine. Ji mîletê me re «kurd» dibêjin û wek her mîletî ew jî bi zimanekî xweser, daxêve û ji wî zimanî re jî «kurdî» dibêjin. Çi mîlet çiziman her du jî arî ne. Herçî ziman di nav zimanên arî de ji Şaxa îranî, ji birê hindo-ewropayî ye. Dîsan di zimanê mekurdiyê de herwekî di gelek zimanên pêşveketî de têtê dîtîn; zarî hene. Yanî zimanê me di bin bandora gelek hêmanan de bi zaran lêkve bûye. Ew zar jî di bîngê de sisê ne: Zarê bakur, zarênîvro û zarê Dumillî. Herçî zarê bakur jê re Kurdmançî dibêjin. Yê ko bi Dumilî taxêvin ew çend têtê kurdên kurdmançî zimanin ko ji wan re sêncû tixûb danîn dişwar e. Herçî zarê nîvro zimanê kurdên welatê jêrî ye. Heye ko Lorî û Hewremanî jî li gorabastûra xwe bikevinnav vî zarî. Welatê jorî jî vî zarî re û bi tevayî zimanê Soran dibêjin.

Em bî ser gotina «Kurdiya Botan». Botan wek Soran, Sêrwan, Behdînan welatekî Kurdistanê ye û ew der liwextê berê mîrîtiyek bû; mîrekî lê hikim dikir.

Di wîwelatî de ji bîstan bêtir eşîrdijîn û ji wan eşîran re eşîrên Botan dibêjin. Cihê Botandi welatê jorîn de ye û jilewre xelkê wî bi zarê bakur yanî bi Kurdmançî taxêvin.

Herçî zar, ew jî bi zaravanli hev vedibin. Ji zaravan retixûb nîne. Carina ew ne jibajarekî heta bajarekî, lê jigundekî heta bi gundekî dinferqina

lilînsan fi rojâfa. ilî janan qêê edd maknab bânôaeha, twzâwul âedda dor nashr, wma bîtê wsaill ilâalam min bramj tkrîs qim edê; twsôr hîaie elî âha mîjrd trfîeh wastmtac.

wîsâ qal (amîn elw, 54 eamâ): înn elamal maddî asâsî fi hze msaêê, hîth la mîlk alshaxx ma mîkne min elîsh mîc ealltê dwn emî, flâ tkwn alqraê min ololwîab ahemamathê, elî alrîm min ann hza alshb lîs mîasâ dâimâ. kma ann arfâac alâsعار alknb îeê wâhdâ min alâsîab, flân înn knab la îql sêreh en 1500 lîrê, wêhâ îshkl ebnâ îsâfîâ elî kahel alfrd. kma îwâje alshîab mîhaxê mîshklê âhrî, hî zîhamê mînahj aldrasîe, flâ îtsnî lhm alwqt alqraê knab xarj almhîj aldrasî.

wîzâ hza alwâq (âzme alqraê) fi rojâfa, trî alkatîbê (hîmîlê mîhd): ann min ahm almqtrahat alî twsâd elî twpîr emîlîe alqraê bîn âfrad alhmîc wâhd min trîdî hza alwâq: tîshîp dor alâsêrê mîdrîsê fi twmîe mîwîl w alîmhahat alîmhîe nîh hze eade alqraê, w elmal elî grîshê fi nfûs alnashê, w twjîeh mîwîlm nîhwa, w twshîjîeh elî alqraê fi alwzûeat alqriêe alîhîm, w hîlq alâjwâ almhîjêe, w alhîs elîhê bâsâlîb alshwîq kâfê, w tîhîsîs âwqat îwîmîe mînasîe lîhze algaîe. w îsâ însâa mîknê mînzîlîe; twsûm mîmûe min alknb alemîlîe w almerfîe w althâfîe, tînasîb mîc rîgab alâfrad. bâ îsâfîe ilî tîgîl dor alhîeh almhîe mîhdf nashr alwîe, w jîdîe emîl almwîsâsat althâfîe w alâlamîe, w dor almhîsîsîbîn fi wîc bramj mîmîrê; tîtm twwîe âbnâ alhmîc mîhâ alhîs. ilî jîab alâhîmam balknab althâfî, w rîc mîsîwî hza alâhîmam qîl klî shîe, w twshîl emîlîe twfîrê lkâfê fîat alhmîc. kma ann elî hze alhîeh alâhîmam balknab alemîe w alwîe bâmîhîtê w dîemêh bîkâfê alâshkal, nashr alwîe bâmîhîe alqraê min hîlal wsaill ilâalam almhîlêe, w twshîjîe albhîth w althâfîr alî tîhîs alqraê w alâhîmam baldrasat alî tînalw hza alwzûc alham.

kma qdîmt altrîwîe (sîdar hîsîn) bîc alâmqtrahat altpwîr alqraê bîn alâlmîz w alplâb, bqwlâ: îdrâj hîsîs twwîe bâmîhîe alqraê, w îeada îrshâdat tîhîs alplâb w twshîjîeh elîhê bîshkl mîntîm w mîstîm, w twrîc alknb w almhîlat almhîsîe elî alplâb, w îeada mîknabî fi kl mîdrîsê, w mîrîs alllknb dâhlêh, w astîplâeat alllwâsîeh alî îhîb alâlmîz w alplêe alqraê enêh, w twshîjîe almhîshâkê fi alânshêe mîdrîsîe w almsâbqat althâfîe, w alzhâb alllmîknab alemîe, w althîrêf elî mîhîwîahâ, w twshîjîe albhîth alî trîeb fi almhâe w alqraê.

w aljîdrî balâzkr qîam hîe althâfê w alfn alâbêe alîdrâe alâzîe fi shîal w shîrî sîwîrîa, balîedîd min alnashâpat w alfhîalîab mîhdf alshîjîeh elî alqraê, mîth mîrîs alknab alsnîwî fi rojâfa, w mîrîs alknab almhîl, alî îqam – tîbacâ – fi mîdn w îlâdat almhîlêe, w afîthâh âwîl mîknêe eamê bâsm (mîknêe amâra) alî twsîm knâ mînûe balâgât alkrîe w alarîe w alsrîabîe w alînkîlîzîe îsâ, w mîrahî hâmqê îstîfîd mînhâ alâmqe w albhâthîn w plêe alîm. ■

أهميَّة القراءة، وواقعها في مجتمع (روجآفا)

تقرير: ميثان إبراهيم

تُعتبر القراءة من أفضل الوسائل المتاحة لتمكين الشخصية الإنسانية من الارتقاء بذاتها، وتطوير آفاقها العلمية والمعرفية والمعلوماتية، وجعلها منفتحة على مواكبة التطورات السريعة من حولها، بل أنها تجعل العالم برئته كتاباً مفتوحاً امامها، ذلك لأن القراءة من أكثر مصادر العلم والمعرفة، ومن أهم الأسباب التي تدفع بها إلى التطوير واكتساب وحب المعرفة والاطلاع، والاستفادة في مجال التخصص وتنمية المهارات باختلاف أنواعها. ومن جهة أخرى فإنّ للقراءة دورٌ كبير في نمو المجتمعات، وتحقيق عملية التنمية الشاملة فيها، والنهوض بها من النواحي الاقتصادية والاجتماعية والتنمية. لذا فقد حرصت الأمم المتقدّمة على تشجيع ثقافة القراءة ونشرها بين جميع أبنائها، وتهيئة أسبابها بشتى السبل والأساليب. فكانت القراءة – ولا تزال – من أهم الخصائص التي تميّز الشعوب المتقدّمة والساعية للصدارة دوماً.

إن من أهم أهداف القراءة أنها توسّع مدارك الإنسان، وتنمي قدراته الفكرية واللغوية والتعبيرية، وتشبع احتياجاته وميوله إلى الاستطلاع والاستكشاف والفضول. وهي تثرى حصيلته اللغوية، وتساعد على أفضل الأداء في حياته. والقراءة – أيضاً – تُكسب الفرد العديد من المهارات الاجتماعية، وتمكّنه من الاتصال بغيره والتواصل معهم، وتسهم في خلق مجتمع منقّف، ومنفتح على الثقافات.

واقع القراءة في (روجآفا):

إنّ مجتمع (روجآفا)، يشهد – كغيره من المجتمعات الشرقية – تراجعاً ملحوظاً. ولعلّ المتأمل لهذا الواقع يكتشف مدى التدني الذي تشهدها هذه العملية، حتى تكاد تراها لا تشكّل إلّا نشاطاً هامشياً في بعض الأحيان. بينما نرى في المجتمعات الغربية اهتماماً حقيقياً بالقراءة، اهتماماً يظهر في أشكال وصور عدّة، كشجيع مؤسساتها على اقتناء الكتب والمجلات وغيرها من المصادر، واستغلال الوقت في القراءة أفضل استغلال، والتصفح في كلّ الأوقات والأمكنة. فحسب إحصائية لمنظمة التربية والثقافة والعلوم (اليونسكو) فإنّ المواطن الأوروبي يطالع ما معدله 8 كتب في العام، مدة 12000 دقيقة، بينما لا يطالع الفرد في مجتمعاتنا إلا 22 سطرًا، أو صفحة واحدة في كتاب، مدة 6 دقائق. ليبقى السؤال دائماً: متى وكيف نستطيع صناعة مجتمع محبّ للقراءة؟.

في هذا التقرير نرصد آراء بعض المهتمّين والأناس العاديين عن أهمية القراءة بالنسبة لأفراد المجتمع، وتتلّسّ الواقع الحقيقي لها في مجتمع روجآفا، ونتعرّف على أهم أسباب العزوف عنها، وأهم المقترحات التي تساعد في نشر ثقافتها.

تذكر (صافية موسى، 23 عاماً) وهي معلّمة، عن أهمية القراءة في حياة الإنسان الثقافية، بقولها: إنّ القراءة هي الركيزة الأساسية لعملية التعلّم واكتساب المعرفة وفهم الثقافات المتنوّعة، وهي أداة راقية لإثراء تفكير الإنسان وتوسيع خبراته، وتنمية قدراته الثقافية واللغوية والتعبيرية، وإشباع احتياجاته وميوله إلى البحث والإطلاع والاستكشاف. كما لا يخفى دورها في تعزيز قدرات الإنسان الإبداعية، وتطوير ملكاته ومواهبه.

قال (محمد قاسم، 45 عاماً) في معرض حديثه عن الأسباب وراء إهمال القراءة وتراجعها في مجتمعاتنا، أن من أهمّها: قصور دور الأسرة – بصفتها الجهة الأكثر تأثيراً في تكوين هذه العادة – في تغييب ثقافة القراءة، وابتعاد الكثير من الناس عنها، وعدم القدرة على تنظيم الوقت بشكل سليم. وأيضاً ازدياد الاهتمام بالإنترنت ووسائل التواصل الاجتماعي والتطوّرات الهائلة في مجالات التكنولوجيا التي تشغل الناس عن القراءة، وقلة إرتياد المكتبات.

بينما ترى (سلوى علي، 32 عاماً) أنّ الأسباب تكمن في تراجع دور المؤسسات التربوية كالمدرسة، وضعف دور النخب المثقفة بين طبقات المجتمع، والمعاناة المعيشية

KÊMPEYDABÛN Û BUHABÛNA PARÇEYÊN OTOMOBÊLAN LI ROJAVA

Efsan Kurdî

Piştî ku şoreşa Sûriyê ber bi çekdariyê ve çû û şerê navxweyî li tevahiya Sûrî li dar ket, desthilata dewlet û rêjîmê li ser sînorên Sûriyê yên bi dewletên hawêrdora wê re nema, vê yekê derî li ber derbasbûna gellek kel û pel, amûr û xiradên cûrbicûr vekir bêtir ku ti bace û gumrik li ser wan hebe û weke bazarganiyeke azad li gellek deverên Sûriyê bi taybet yên sînorî peyda bû.

Li deverên rêveberiya xweser li Rojavayê kurdistanê û bakurê sûriyê jî gellek kel û pel bê gumrik derbas dibin, di serî de otomobêlên nûjen bi hemû cureyên wan.

Ji destpêka sala 2012an ve heya îro roj, bi hezaran otomobêl derbasbûne deverê, hemû jî otomobêlên Ewropî ne, piraniya wan di derîyê sînorî yê bi Turkiyê re hem jî di derîyê Sêmalîka yê bi herêma kurdistanê re jî hêla hin bazirganên ve tene derbaskirin.

Piştî ku rêveberiya xweser hate damezirandin, nemre ne taybet cudayî yên dewletê jî bo van otomobêlên derxist. Welatî û xelkên deverê bi coşeke mezin berê xwe dan kirîna wan. Sedem jî ew e ku nîrxên wan li hemberî yên ku radihêlin nemreyên dewletî pir erzan e, û cureyên wan jî pir nûjen û baş in, herwiha dikarin li devereke berfireh ku di bin desthilatdariya rêveberiya xweser de ye tevbigin.

Lêbelê gellek kes jî xwedîyên van otomobêlan gazinan jî kêmpêydabûn û buhabûna parçeyên yedek dikin.

Derbarê sedemên buhabûna parçeyên otomobêlan de, welatîyê bi navê "Kawa Silo" ku ew xwedîyê bazareke firotina parçe û alavên otomobêlan e, jî kovara Welat re axivî û got :

"Ji ber ku piraniya van otomobêlan jî derve derbas dibin herêmen me û ew jî hêla dewletê ve nehatine gumrik kirin, û jî ber ku piraniya wan modêlên nû ne, lewra parçe û alavên wan bi hêsanî peyda nabin. An divê em jî Şam û Lazîqiyê wan bixwazin, an jî di rêya tirkî û herêma kurdistanê re.

Ên ku jî şam û lazeqiyê tîn, gellek mesref li wan diçe, jî ber ku rê pir dirêj e û heya ku ew parçe û alav digihêjin devera me di gelek rêbendên rêjîmê re derbas dibin, her yek jî wan jî baceyekê diavêje ser wan heya ku bihêlin der-

bas bibin, bi vî awayî û heya ku ew parçe digihêjin me nîrxê wan pir buha dibe. Herwihê ku jî Tirkî tene derbaskirin, em wan parçeyan bi dolar dikirin û jî ber ku derîyên yasayî di navbera me û Turkiyê de girtî ne, yê bazirgan neçar dibe ku wan parçeyan bi qaçaxî derbas bike, ev jî sedemek jî sedemên buhabûna wan e."

Derbarê heman mijarê de, mekanesyanê otomobêlan "Enwer Hemo" jî kovara welat re axivî û got :

"Eve çend sal in ku otomobêlên Ewropî li Rojava pir bûne, ew jî jî ber ku erzan in, lê hin parçeyên wan li vir peyda nabin, ên ku jî wan peyda bidin jî pir buha ne. carcaran dema ku parçeyê otomobêlekê neyê peyda kirin em neçar dibin ku parçeyekî cureyeke din jî otomobêlan binin û bi destê xwe amade bikin û li otomobêla xerabe siwar bikin.

Li gorî em dibînin ku sotemeniya ne zelal û ne paqij sedemê piraniya aloziyên van otomobêlan e, mazot, banzîn û zeyta gemarî dihelin ku gellek parçeyên van otomobêlan zû xerab bibin."

Gilî û gazinên xwedîyên van otomobêlan ne tenê buhabûna nîrxê parçeyên wan e, lêbelê nîrxê wan yê ne diyarkirî ye, ku jî bazirganekî heya bazirganekî û jî cihekî heya cihekî din pir ferq û cudahî heye.

Ajokerê otomobêlekê ku navê wî "Sîrwan Omer" e dibêje :

"Bi rastî, tim destê min li ser dilê min e, lavan dikin ku ti alozî bi otomobêla min re dernekeve, jî ber ku îro roj, jî bo çaksaziya aloziyeke biçûk yan guhertina parçeyek otomobêlê ku çuqas biçûk be jî çewalek pere divê, ew malxerabûn e, kirya destê mekanesyan û çaksazkerên otomobêlan bê pîvan e, û nîrxê parçeyan jî ketiye destê bazirganên bê rehm û bê wijdan."

şanî didin. Şam, Heleb, Hema sê bajarên Sûriyê ne û di wan hersê bajaran de jî bi Erebîke ko em jê re Sûrî bibêjin xeber didin. Gava sê peya, şamiyek, helebiyek û hemwiyek bi darî hev dikevin û dipeyivin, mirov tavil dizane ko yekî şamî ye, yê din helebî ye û yê sêyan hemwî ye. Ji ber koheryekî zaravakî xweser heye û hin dengên weke hev bilêv nakin.

Piştî vê ravekê em cardî jî xwe bipirsîn ma « Kurdiya Botan » çi ye? Zimanê xelkê Botan kurdî ye, zarê wan Kurdancî ye û wan zaravakî xweser heye. Ji lewre Botî di nav kurdine din de jî zimanê xwe kifş dibin ko Botî ne. Herçî zimanê kovar û rojnameyên Sûriyê, ew kovar û rojname bi zarê kurdancî tene nivîsandin û nivîsevanên wan dixebitin ko zimanekî yekbûyî binin pê. Ji lewre guhnadin zaravayên xwe û jî berevajî ve wî bi şûn de dihelin û berê xwe didin zimanekî ayendê yî gelemper û di vê xebatê de jî pirsên zarine din jî dixwazin sûdemend bibin.

"Botîtiya van kovar û rojnaman di xwedîyên wan de ye. Belê xwedîyên wan kovar û rojnaman bi xwe botî ne. Lê ew jî di nivîsarên xwe de zaravayê xwe tucaran eşkere nakin. Eşkere bikirina diviya bû li şûna (rabû û çêbû) (rabî û çêbî) binivîsandana. Em gelek spasên jî kovara me a hêja re dikinko ew rê xistiye ber me û bivê hincetê me çêl li zar û zimanê kovar û rojnameyên xwe kir." RONA HÎ (Hejmar 23, r.15)

Ji vê nivîsê jî tene naskirin ku Celadet Bedirxan jî li dijî wê baweriyê ye ku zimanê nivîskî yê kurdî li ser devokekê were avakirin. Wî bi xebatên xwe yên rêzimanî hinek rêz û rêgez destnîşan kirine û li gorî wan rêgezan pîvan danîne. Dema ku ew yek kiriye jî bala xwe daye hemû devok û zaravayên kurdî, bi hevalên li derdora xwe şewiriye. Lewre jî ew dikarin bibêjin ku zimanê nivîskî yê Kurdancî ne devoka herêmekê bi tenê ye, li gorî hinek pîvanan jî hemû devokan peyv û formên rêzimanî hatine wergirtin, li ser wê bingehê pêk hatiye. ■

E H M E D Ê X A N Î

Yek Ji navdartirîn kesayetî, torevan û helbestvanên kurd e, xwediyê destana zêrîn û gewre Mem û Zîn e, pêşengê hizir û ramana hişyarîya netewî û rizgarxwazîya kurdî ye.

Ehmedê Xanî di malkên dawîyê de ji destana Mem û Zînê dîroka ji dayik bûna xwe eşkere dike dema ku dibêje :

Lewra ku dema ji xeybê fek bû

tarîx yê hezar û şêst û yek bû

Li gorî malikên jorîn, Xanî di sala 1061 ê koçî de hatiye dunyayê, ev dîrok li hemberî sala zayînî helkeftî 1650-1651ê ye, çiku heftîyek ji vê sala koçî (1061) dikeve sala 1650 yê zayînî û heftêyên mayîn tevde dikevin sala 1651ê zayînê, ev jî vedigere wê yekê ku sala koçî deh rojan kêmkî ya zayînî ye.

Şêx Ilyasê bavê wî ku bi koka xwe ji êla Xaniyan e, pêş hatina kurê xwe Ehmed bi gellek salan li Bayezîdê rûniştîye, ew ji malmezînen wê deverê bûye, dema ku Ehmed tê dunyayê dibe yekdayê dayika xwe, delalîkê bavê xwe.

Wekî yekî ji malbeteke dewlemend, zaroktiya xwe di navbera xwendegehê û dîwanxanê de li jêr çavdêriya bavê xwe û navmalîyên wî derbas dike.

Li xwendegehê waneyên zanyarîyê, li dîwanxanê waneyên danayîyê werdigire. Xanî her ku mestir dibe payeya xwendina wî jî berztir dibe, diçe nav feqeyan û waneyên zimanê Erebi (serf, nehû, belaxe û usûl) dixwîne, li Bayezîdê jî diçe dibistana Muradiyê.

Piştî ku demekê li mizgeftên Bayezîdê û der û dora wê dimîne, Xanî diçe Orfayê, Exlatê û Bedlîsê û li wan deveran jî zanîn û zanistê werdigire, ku li her deverêkê zanyarek ji bo wergirtina zanînê hebû. Dibêjin ji bo xwendin û zanînê Xanî serdana Misrê û Şamê jî kiriye. Piştî ku Îcaza zanînê werdigere vedigere Bayezîdê û dest bi dersdanê dike. Ji ber ku Xanî di her warê zanînê de şareza bû, bi fermana şahane çûye Îstembolê.

Li gorî ku hatiye veguhestin, dibêjin ku Xanî mirovekî girepî bû, li gorî laşê wî serî wî mezintir bû, çavên wî piçûk û geş bûn, rîya wî

top bû û reşayî gellek tê de mabû, dengê wî nêr û berz bû, kêmkî aciz dibû, dilterr bû, vê dilteriya wî di dawiyê de ew ber bi tesewwîfê ve kişand. Bi cil û bergên xwe pik bû, mêzereka xirr sipî dida serê xwe, awayekî şalê Diyarbekirî li ber xwe dikir, gellek hez ji nêçîr û şikaran dikir, siwarekî çak ê bi dest û lep bû.

Dibêjin jî ku ew palewan bû, her gav cîmnastîk dikir, di heman demê de jî mirovekî di nav xelkê de bi rêz û bi desthilat bû, ew jî ji ber zanebûna wî bû hem jî ji ber malmezînahiya wî bû, herwiha mirovekî dîndar û xwedêperest bû.

Jiyana xwe weha buhurand, heya sala 1706an ku di temenê 56 salî de koça dawîn kir û li Bayezîdê hate veşartin, gora wî jî heya aniha ziyaretgeh e.

Di dawîya Mem û Zîn de, Ehmedê Xanî diyar dike ku ev sîh û sê sal in dinivîse, û piştî ku nivîsandina Mem û Zînê digihîne dawî temenê wî dibe 44 sal, ev tê wê wateyê ku Xanî di 14 saliya xwe de dest bi nivîsandinê kiriye.

Berhemên Ehmedê Xanî

1-Destana Mem û Zîn

Berhema Ehmedê Xanî ya zêrîn e, Celadet Bedirxan jê re gotiye (Kitêba mîletê me) , herwiha Roham Alakom navê

weh e. Ew jî ji ber zanebûna wî bû hem jî ji ber malmezînahiya wî bû, herwiha mirovekî dîndar û xwedêperest bû.

3- Zehewîl al-akhtabî: Temy al-ghashî al-akhtabîyê weh e. Ew jî ji ber zanebûna wî bû hem jî ji ber malmezînahiya wî bû, herwiha mirovekî dîndar û xwedêperest bû.

4- Al-akhtab al-maqnec: Ew jî ji ber zanebûna wî bû hem jî ji ber malmezînahiya wî bû, herwiha mirovekî dîndar û xwedêperest bû.

5- Al-akhtab al-jasim: Ew jî ji ber zanebûna wî bû hem jî ji ber malmezînahiya wî bû, herwiha mirovekî dîndar û xwedêperest bû.

6- Al-arq w qle al-nom w idâ nam fîne yestiqq mbrk.

7- Tohem al-marz w al-nashgal en al-shche w al-aqtaad bân marze eusal w mîthos mne.

8- Besh al-hluse w al-hzîyan.

9- Anaw al-akhtab:

1- Al-akhtab al-aqli:

Al-akhtab al-aqli akthrt antshara en al-nsha mne en al-rjal w hnak nwa ahr m al-akhtab ytlq alhe akhtab sn al-yâs w nsbte trtfec en al-nsha en al-rjal m 7 l 1

Wmtaz mryz al-akhtab al-aqli ane la tawd mshakl fî hîate bl rma yhsde al-nas al uly twfîqe fî kl sh fî hîate wlkne brgm dlk ysher balhzn al-shdîd w al-yâs w fqdân al-rge fî kl sh, hty ane yrfz al-aal w ymtnc en al-aalam w yntzr al-mot.

2- Al-akhtab al-tafaeli:

الاكتئاب

الأعراض، الأسباب و طرق العلاج

نوروز محمد

تشكل الحروب و الكوارث و ما ينجم عنها من مآسي و حالة عدم الاستقرار و فقدان الشعور بالأمن إضافة إلى أنماط الحياة المعاصرة أكثر المحفزات لانتشار الاكتئاب.

المفهوم العام للاكتئاب: هو حالة من الحزن الشديد والمستمر ويبدو الشخص المصاب وكأنه في حداد دائم والكآبة واضحة على قسماات وجهه نتيجة ظروفه المحزنة الأليمة وقد لا يعي المريض المصدر الحقيقي لحزنه وقد يخيل له بأنه مصاب بأمراض فتاكة لا أمل له في الشفاء منها أو أنه ارتكب خطيئة لا أمل له في المغفرة والغفران، و قد ينتهي به المرض على قطع أحد أعضائه وقد يصل إلى الانتحار.

أعراض الاكتئاب:

- 1- الانقباض والبأس والقنوط وهبوط الروح المعنوية والحزن العميق والبكاء دونما سبب يظهر مع التشاؤم. التبرم بأوضاع الحياة والنظرة السوداء لها.
- 2- بطئ التفكير والاستجابة لها والحركة ثم الانطواء والانسحاب والوحدة والعزلة والصمت والشروود والذهول.
- 3- عدم الاهتمام واللامبالاة بالبيئة ومن حوله وقصور الدوافع والميول والإهمال.
- 4- الشعور بالضيق وانقباض النفس وفقدان الشهية للطعام ونقص الوزن والإمساك.
- 5- الصداع والتعب وضعف النشاط العام.
- 6- الأرق وقلة النوم وإذا نام فإنه يستيقظ مبكرا.
- 7- توهم المرض والانشغال عن الصحة والاعتقاد بأن مرضه عضال وميئوس منه.
- 8- بعض الملوسة والهذيان.

أنواع الاكتئاب:

1- الاكتئاب العقلي:

الاكتئاب العقلي أكثر انتشارا عند النساء منه عند الرجال وهناك نوع آخر من الاكتئاب يطلق عليه اكتئاب سن اليأس ونسبته ترتفع عند النساء عن الرجال من 7 إلى 1

ويمتاز مريض الاكتئاب العقلي أنه لا توجد مشاكل في حياته بل ربما يحسده الناس على توفيقه في كل شي في حياته ولكنه برغم ذلك يشعر بالحزن الشديد والبأس وفقدان الرغبة في كل شيء، حتى أنه يرفض العلاج ويمتنع عن الطعام وينتظر الموت.

2- الاكتئاب التفاعلي:

وحدة و سن القعود و من لا يجدون من يرعاهم.

7-الاكتئاب والاعتئاب: عندما يصبح الرجل أشبه بعملية انسلاخ من المجتمع في مجتمع آخر جديد لم يألفه، غريب عن أجوائه و لغاته وديانته وعاداته وتقاليده يحاول الفرد المغترب أن يكيف نفسه وفقا لهذا المجتمع الجديد ولا شك في أن عملية التكيف هذه تحتاج إلى وقت طويل بعض الشيء، هنا يشعر الفرد بهوة سحيقة بين ما كان عليه وما سيكون فيكتشف من التأملات والمناجاة النفسية ويميل إلى الانطواء والشرد و يحدث هذا كله خلال الشهور الثلاثة الأولى من اغترابه فيعيش فترة نسميها الحنين إلى الوطن أو ما يعرف بالنوستالوجيا وقد تعترى المغترب لحظات حالكة السواد في غربته. فيلجأ لعملية التنفيس الذاتي بالبكاء المستمر والانطواء وفقدان الشهية وعدم الاهتمام بما حوله، وأن الحياة لا تساوي جناح بعوضه وكل هذه أعراض لمرض الاكتئاب.

طرق لعلاج الاكتئاب :

3. نقص الفيتامينات و المعادن :

يتم الربط عادة بين الاكتئاب وعوز بعض المعادن و لاسيما البوتاسيوم والكالسيوم والصوديوم والزنك وكذلك عوز فيتامين B12.

4-العوامل الفيزيولوجية :

إن التغيرات التي تحدث لجسم الإنسان لها دور كبير في حدوث الاكتئاب، فسن اليأس يشكل فترة زمنية هامة في الحياة النفسية و الجسمية حيث تحصل التغيرات الهرمونية، و يتميز انقطاع الطمث عند النساء بومضات حرارة في الجسم و الأرق و الصداع، و هي من الناحية النفسية ذات أثر كبير على النساء ، ولابد لمن في هذه المرحلة من الحياة أن يدركن بأن ذهاب شبابهن و جماهن لم يعد أمرا محتمل الوقوع بل أصبح حقيقة واقعة، و الرجال لابد لهم من أن يتقبلوا تناقص رجولتهم و اضمحلال قوتهم.

5التربية الخاطئة؛ و ما فيها من حرمان وفقدان العاطفة أو الجفاف

أو التفرقة بين الأبناء في المعاملة أو التسلط والإهمال أو الحرمان المادي والعاطفي والمعنوي وكل ذلك يؤدي إلى صراعات شعورية أولا شعورية تصل بصاحبها إلى الإحباط والعجز والقلق فيكون الاكتئاب وسيلة دفاعية عن الذات تجاه المخاطر.

6-الوحدة و العنوسة : الظاهر إن أكثر الناس تعرضا للاكتئاب

هم أصحاب الشخصيات الجامدة المترتبة التي تطلب الكمال، و هم أصحاب الضمير المتشدد و الميول الاجتماعية الضيقة و الذين هم في

1-العلاج بالصدمات الكهربائية : تملك هذه الطريقة سمعة سيئة لدى الرأي العام الذي يعتبرها وسيلة بربرية في العلاج و تستعمل في حالات الاكتئاب الشديد و الهلوسة، و يتم تطبيق هذه الطريقة في العلاج تحت حالة التخدير العام للمريض و تلتخص في تمرير شحنات كهربائية عبر الدماغ و بواقع جلستين وسطيا في الأسبوع و لمدة ثلاثة أسابيع.

2-العائلة و الأصدقاء: يمكن تحسين حالة المريض بالاكتئاب إذا وجد من يستطيع التحدث معه بشكل صريح و يستمع له بمجد و اهتمام ، كما يوجد في بعض الدول مؤسسات و جمعيات و منظمات يمكن الاستعانة بها في هذا المجال تشابه تلك التي تساعد على التخلص من الإدمان و المخدرات ، و هي تشعر المريض بأنه ليس معزولا و لا وحيدا في هذا العالم.

3-الشفاء الذاتي: تستعمل هذه الطريقة مع الحالات الأقل شدة أي البسيطة و المتوسطة منها حيث يتم مراجعة مختص في العلاج و هذا ما يساعد في الشفاء من الحالة و اختفاء الأعراض سريعا.

4-العلاج الترفيهي: و ذلك بنشر جو من الفرح و التفاؤل حول المريض كما إن إدخال التلفزيون و الراديو و مشاهدة بعض الأفلام السينمائية الموجهة أو العزف على آلة موسيقية كل ذلك يشعر المريض بأنه في جو طبيعي. ■

(Manîfestoya millî ya kurdan) lê kiriye. Ew weke destaneke evîndarî têra xwe hêja ye, lê di rastîyê de ew bi naveroka xwe ya netewî, felsefî, tesewwufî, dîrokî û entograffî, siyasî, civakî û olî, û bi hunerê xwe yê bilind, bi rastî jî manîfestoya netewperwerên kurd e, rênîşandera tevgera rewşenbîrî ya kurdan e.

Di Mem û Zîn de, Ehmedê Xanî liba hizir û ramana netewî çand, ku ew ji bo kurdan zengilê hişyarbûnê bû, di wê dema ku kurd di navbera du dewletên Îran û osmaniyan de bindest û parçe bûn û kesayetîya gelê kurd ber bi wendabûnê ve diçû, Xanî di Mem û Zîna xwe de banga hişiyariyê li kurdan kir, bi hişmendiyeke bilind rewşa gelê xwe şirove kir, destê xwe da ser birînê û doza hevîrtin û yekîtiyê li gelê xwe kir da ku bikaribe ji bin zulm û setembariya tirk û eceman derkeve û ew jî bibe xwedî dewlet.

Em dikarin bibêjin ku Xanî di Mem û Zîna xwe de bingeha hizira netewîya kurdî danî, ew hizira ku heya îro roj dewam dike.

Hêjayî gotinê ye ku Mem û Zîn ji serî heya dawî bi renekî helbestî hatiye nivîsîn.

2- Nûbihara Biçûkan

Di vê pirtûkê de diyar dibe ku Ehmedê Xanî xwedî bîrweriyeke pir kûr û berz bû, ew yekemîn pirtûk e ku ji bo zarokên kurd hatiye nivîsandin, Xanî bi vî karî dixwaze berê zarokê kurd bide zanîn û xwendinê, bi taybetî xwendina bi zimanê kurdî, Xanî dixwaze zarokên kurd xwedî li zimanê xwe derkevin û di bin bandora zimanên serdest de zimanê xwe ji bîr nekin, ev tê wê wateyê ku Xanî baş bîr dibir ku hebûna gelê kurd girêdayî hebûna zimanê wî ye .

Nûbihara biçûkan ferhengê e, bi awayekî helbestî hatiye nivîsandin, di heman demê de gellek şîret tê de hene.

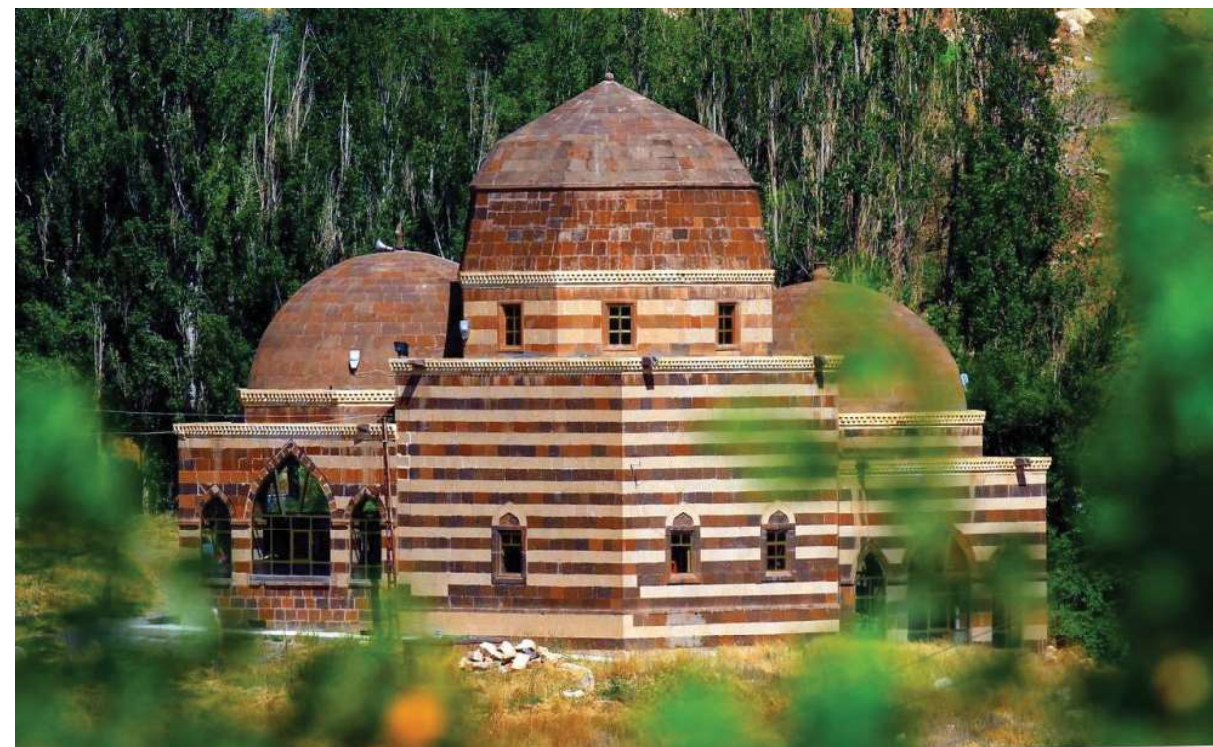
3-Eqîda Îmanê

Di vê pirtûkê de Xanî dixwaze zanîna olî ku di wê demê de berztirîn zanîn bû di nav civaka kurdî de belav bike. Ev pirtûk jî bi renekî helbestî hatiye hûnandin û ji 73 malikan pêk tê.

4-Eqîdeya Islamê (Fî Beyanî Erkanil Îslamî)

Pirtûkeke olî ye, 8 rûpel, 85 rêz in, ji du beşan pêk tê : 1-Ruknê di Îslamê 2-Ruknê di Îmanê.

Gellek helbestên Xanî yên evîni, felsefî û olî wek destnivîs jî hene, hin ji wan di kovar û pirtûkan de hatine belavkirin û hin jî wek destnivîs li pirtûkxaneyan an jî li cem hin şêx û meleyan mane. ■

«الأسود الذي لا ترينه» لمحمد يويو

شعر التأمل والبصيرة الداخلية

عماد الدين موسى

تبدو لغة الشاعر المغربي محمد يويو تجريدية في بعض الأحيان، بالرغم من الأجواء الرومنسية التي يتناولها، فتأتي قصيدته في صيغة سوربالية محببة، مع قليل من البساطة في التعبير ومزيج من الدهشة. شعره عبارة عن خليط من التضاد والمتناقضات التي تذخر بها الحياة؛ حيث «الأبيض» و«الأسود»، «الليل» و«النهار»، «الفرح» والحزن»، «الأنا» و«الأنثى»، «الشمس» و«القمر»، «النور» و«الظل»، نجددهما معاً، جنباً إلى جنب، وفي درفة واحدة.

في مجموعته الشعرية «الأسود الذي لا ترينه»، الصادرة عن دار التكوين (دمشق- ٢٠١٦)، والفائزة بجائزة الدار للديوان الأول في دورتها الثانية؛ يكتب الشاعر محمد يويو بنمط القصيدة القصيرة والتي تكون في صفحة واحدة، وفي أحيان أخرى تأتي في صفحتين أو أكثر؛ في الأولى نلاحظ سعي الشاعر الحثيث لسبك جملة شعرية متينة ومتناسكة، عدا عن أنها شديدة التكثيف، فيما في الثانية يكاد أن يُسيطر السرد على أجواء القصيدة، دون أن تفقد دهشتها المرجوة أو أياً من شروطها الإبداعية الأخرى. في قصيدة بعنوان (صرتُ أعرف..)، يترك الشاعر النهاية مفتوحة على العديد من الاحتمالات، سواء بالنسبة للعنوان الذي يلحقه بنقنن تأكيداً على أنه ثمّة تنمّة للكلام أو من جهة النصّ المليء بهذه النقاط أيضاً، بحيث يكون للقارئ دور ما لتكتمل العملية الإبداعية؛ يقول الشاعر: «صرتُ أعرفُ كيف يهبط الليل بصنارته/ كل فجر مُثلّمًا.../ لبعيد نجمة شاردة غلبها النعاس/ تعقب نجمة: / (لنرحل من هنا.../ لنرحل إلى غير وجهة/ إلى حيث الأمنيات تتحقق/ ولا سلطة للفجر)».

ما بين الواقعي والتخيّل

يصغي الشاعر محمد يويو، إلى صوت الداخل أكثر من إصغائه إلى الأصوات الخارجية في الوسط المحيط، والتي تغدو بالنسبة له عبارة عن حالة من النشاط لا أكثر، بينما ينظر

ويرى ببصيرته لا بالبصر وحده، «وبذلك تفادى قصيدته اللهاث والتداعي، في اختزال داخلي وأناقة مبسطة في البناء، وتناغم فيها الفكرة مع الصورة بانسياب أليف، وإذا تبدو عبارته مسترخية، وضوؤه ملتقطة بتأنٍ، فإنها متوترة من الداخل بذلك (الأسى الشفيف) بفعل صورة غير مبهجة عن العالم، يعتكف إزاءها صوت الشاعر نحو الداخل ويستغرق في التأمل، واستئلال حيرة الأعماق».

من جهة أخرى؛ تبدو قصيدة محمد يويو (من مواليد المغرب، سنة ١٩٨٧)، أشبه بتلك المرأة التي تعكس ما يريده الشاعر ويكوّنه بمخيلته الفذة، وليس ما يكون عليه الواقع بحذافيره؛ حيث تلعب «المخيلة» هنا الدور المركزي والرئيس في رسم عوالم شعرية غاية في البراعة والخصوصية. ولعلّ التنقل السلس ما بين الواقعي والتخيّل، حيث قدم في الواقع وأخرى في التخيّل، هو العنوان الأبرز لشعرية قصائد هذه المجموعة.

في قصيدة بعنوان (مدينة النحاس)، ثمّة تصوّر جليّ عن مدينة متخيلة، كل شيء موجود فيها إلا إنّ المفتاح غير متاح وضائع، وهنا يكمن سرّ اللعبة الشعرية لدى الشاعر؛ حيث يقول: «كل فجرٍ / يطلع جيّ ويعربّ آخر / يقلّدان الشمس / في مدينة النحاس.../ ها قد وجدت الباب / لكّي فقط.../ أضعت المفتاح».

قصيدة المونولوج

مجموعة «الأسود الذي لا ترينه»، والتي جاءت في سبعة وخمسين صفحة من القطع المتوسط، هي باكورة أعمال الشاعر المغربي محمد يويو، وفيها «يقدّم لنا تجربة أليفة لقصيدة المونولوج، لكنه ليس المونولوج أحادي النبرة تماماً، حيث الفرد والآخرين بلا صخب ظاهر يتسللون في ذلك الظلام الداخلي. وحيث البحث في (الأسود) الذي يبدو فضاء الرؤيا الخاصة غير المتاحة للجميع. وهو بهذا المعنى شعر التأمل والبصيرة الداخلية ونموذج واعد من الشعر الشخصي. ذلك الشعر الذي يزهّد بالقضايا (الكبرى) دون أن يخسر انخيازه لقضية الإنسان الوجودية في حيرته ومثاهته. في فنائه ومصيره».

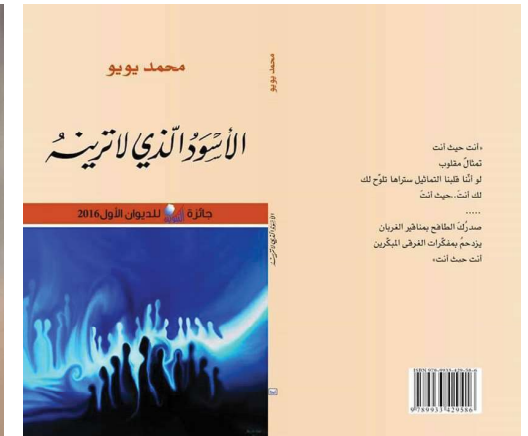
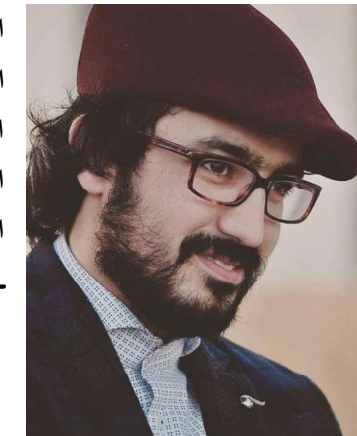
الكتاب: الأسود الذي لا ترينه (شعر)

المؤلف: محمد يويو (المغرب)

الناشر: دار التكوين - دمشق (٢٠١٦)

الصفحات: ٥٧ صفحة

القطع: المتوسط

يبد أننا سنلقت الأنظار إلى أنّ البحث يدور حول مجتمع تصل نسبة الأمية فيه إلى ٥٠٪ أو أكثر، على الرغم من الجهود الحثيثة التي بذلتها الحكومات المتعاقبة في التعليم ومكافحة الأمية، ذلك أنّ التعليم في سوريا لا يزال مجانياً في مراحلها كلها، ثمّ أنّها - أي الدولة - بذلت جهوداً حثيثة في محو أمية الكبار، إلّا أنّنا - لطبيعة الموضوع وضيق الرقعة - لن نبحث في الخلل الواضح على مستوى المناهج أو إعداد الكوادر التي تقوم على الإدارة أو التعليم، ولن نبحث في المعوقات الذاتية أو الموضوعية التي تعترض تعليم الكبار «التسرب، الذي يشمل الأطفال أيضاً مثلاً» ما يضع جلّ تلك الجهود في خانة اللا جدوى إلى حدّ غير قليل، لهذا فإنّ المهمة الموكلة إلى بالمجتمع المدنيّ ضاغطة على نحو لا يحتمل التسويف، لاتسامها بالراهنية، واحتكامها لمنطق الضرورة، على النخب السياسية والاجتماعية أن تتحرّك بسرعة - إذاً - لقطع دابر أي فتنة، قد يعمل تجار الأزمات على إشعالها، أو لقطع الطريق على العوام الذين لا يقدرون مغتة ما قد يقدمون عليه في هذا الجانب، على أن نضع في حسابنا أنّ الظرف الضاغط قد يكرهنا على الاستعانة بقوى اجتماعية مُفوّتة كالعشائر على تذريها وانقسامها، صحيح أنّها تجمّعات لا تنتمي إلى العصر، لكنّها - في مجتمعات مُخلّفة كمجتمعنا - لا تزال تمارس تأثيرها في الناس، بيد أنّ القوى الأساسية في هذا الجانب هي الأحزاب السياسية، ذلك أنّها تستطيع أن تلعب دوراً كبيراً في نشر ثقافة السلم الأهليّ، ليس بين أعضائها

فحسب، بل بين جمهور مناصريها العريض، وبمقدور رجال الدين أن يلعبوا دوراً مهماً في التماسك المجتمعيّ، وذلك لما لهم من مكانة في قلوبهم، ثمّ إنّ من ممخّص في الوقائع أو يشتغل عليها سيلاحظ تكاثر مراكز الإغاثة وحقوق الإنسان مؤخراً!

وبعد فإنّ جمعيات الإغاثة - التي تكاثرت في الآونة الأخيرة - تعمل على مساعدة النازحين في تخفيف معاناتهم، فيما تشتغل مراكز حقوق الإنسان على وعي الناس بما يعرفهم بتلك الحقوق، ذلك أنّنا سنزعم بأنّ من يتحصّل على وعي بحقوقه وحقوق الآخرين سيصعب عليه إيقاع الأذى بهم!

بقي أن تساءل عن الميراث الذي سنتركه للأجيال اللاحقة، ذلك أنّ مغزى الحياة العظيم يكمن فيهم، على الرغم من أنّهم يبدون كظاهرة اعتيادية دراجة، ثمّ أنّنا مُطالبون بأن ننظر إلى أنفسنا كأصحاب هاجس ورسالة ومشروع، وأن نؤمن بأنّ أطفالنا يستحقون حياة أفضل، فنصون سلمنا الأهليّ، ما قد يقتضي التنويه!

CIL Û BERGÊN MÊRÊ KURD

Salihê Heydo

Xwênerên rêzdar, di xeleka borî de min cil û bergên jina kurd ji hêla dîrokî ve da şirovekirin û destnîşankirinê, û nimandina wê bi kevokê li gorî hûrbîniya xwe, û bi belgeyên dîrokê û rastiya folklor û zargotinê anî kivşê.

Di vê xelekê de, ez dixwazim cil û bergên mêrê kurd destnîşan û şirove bikim, û wî jî bi çend nîrxên pîroz û regezên xwezaya kurdistanê ve girêbidim û li gorî ger, lêkolîn û rastiyan dîrokî û dîtina xwe bînim ziman.

Bêguman, cil û bergên mêrê kurd pirtir bi çiya, terewil û lawirên xurt, çeleng û pêhlewana yên ku li çiyayên kurdistanê dijiyan, digel regezên olî yên dûr û dêrîn ve girêdayî ne. Ji wan lawirên xurt û bihêz piling mînakê herî berbiçav e.

Cil û bergên mêrê kurd li her deverên kurdistanê yên çiyayî -Ji bilî hin guhertinên balkêş- yek form, keys û fesal in..

Li deverên rast û deştên fireh jî di bîngeha xwe de yek in, lê ji cihekî heya cihekî dîtir tiştin biçûk li gorî ger û tevgera wan bi xuristê re tê guncandin.

Tiştên sereke û bîngehî ku perçeyên cil û bergên mêrê kurd ku bi yek terz û formê nîşan dide evin :

- Şal û şapik
- Şerwal û kurtik
- Şûtî û piştwin
- Kum û koloz
- Kejî û dersok.

Di vî babetî de dixwazim hem berî yekê di navbera cil û bergên mêrê kurd û keval û postê piling de çêbikin. Em hemî dizanin ku piling bi xwe lawirêkî pir bedew, spehî, çeleng û sivik e, nexasim ew kevalê wî yê çixizkirî ku surîstê ew wisa bi xêzên rengîn û xeml û rewşeke pir qeşeng afirandiye, her wisa şal û şapikên kurdî yên ku ji hirîyê yan ji keja bizinan bi saya tilîyên jinên kurd yên kevok û hunermend têne ristin û duristkirin, ew tilî bi xwe jî çixizkirî û qelemî ne, lewra wisa ew dane çêkirin û bi kevalê piling dane nimandin.

Ew xêza reş û pehin ya di piştî piling de ye, beramberî wê mêrê kurd ew şûtîk û piştwin reş û pehn li piştî xwe weke kemberê di nava şal û şapik de bi hunermendî pêçaye. Firebûna şal ber jor de, rehn û hêtê piling yên xurt raçav dike. Qumçok û zendikên şapik ku

li ber qevda dest bi lewendî têne pêçan û zemandin, destên mêrê kurd yên xurt lepên piling tîne kifşê.

Dersok û kejîya mêrê kurd çiyayên kurdistanê bi qontar, pesar û şaxên xwe ve nîşan dide, her wisa her fitla di ser fitla dîtir re, bilindbûn û evrazîyên çiyê tîne kifşê. Belê ew kumê gewr bi xwe ku hinekî serê wî zirav dibe, qot û kumbîrrên çiyê bi berfa xwe ya gewr nîşan dide.

Dema ku mêrê kurd li ser qeleviskan rûdinê, an li ser herdu dest û lingên xwe bimîne, bi kum û koloz û piştwin reş û pehn, bi wan awirên tûj, çavên dijwar, simbêlên dirêj û badayî di rewşa hêrsbûnê de, nemaze ji pêşî ve li mere binere, gelo piling û sekna wî, yan dema amadebûna êrişê wî nayîne bîra me?! yan jî ew pitik û gulên rengîn di kejî û dersoka serê wî de dar, ber, gul û giyayên xwerista çiyayên kurdistanê raçav û destnîşan nake?

Ji hêla nîşanên pîroz ve jî, cil û bergên bêrîvanî û deştiyan, kirasê gewr û bi hûçik in, di gel qutik, derpê, kumê tûjik, pişt û çarguliyên hûnayî, ew jî wateyên wan bi vî awayê jêrîn şirove dibe.

Ji ber ku pila germa berrî û deştan pirtir û timî rok in, rengê kiras yê gewr tîrêjên rokê vedigirîne û wî mêrî ji tîna wê ya tûj diparêze.

Hûçikên kiras nîşana ferîştên bi bask ku li cem zerdeştiyan pîroz û sembol in diyar dike, her wiha kumê tûjik û dirêj jî, ku çendî bi jor ve be ewqasî nêzîkbûna bi bal xwedê ve diyar dide, heya niha jî gorên zeredestî û îzîdiyan tûjik û bilind in. Çarguliyên wî yên hûnayî nîşana xaçê Mêtra yê zerdeştî ye, ku ew jî bi wate ye ji ber ku ew dibînin xwedê li her çar aliyên cîhan û gerdûnê ye. Her wisa jî di felsefe û ola zerdeşt de, insane ji çar regezan e, av, ax, ba û agir.

Di dawîyê de, ez dixwazim vê gotara xwe bi vê gotina jêrîn bi dawî bînim û bibêjim ku mêrê kurd bi xurtbûn û çalakîya pilingê berevan yê xwerista çiyayê kurdistanê û ola zerdeştî ya pîroz xwe nîşan daye.

Her wisa jina kurd jî bi spehîbûn û bedewbûna kevoka aşîtiyê xwe xemilandiye û tenahî û xweşbûn ji zîncîra mirovatîyê tevî re aniye.

جديداً في تطور الدولة السورية، ذلك أنَّ العسكر قفزوا إلى سدة الحكم على قاعدة اتهامات مُتبادلة بينهم وبين النخب السياسيّة بالتسبب في الهزيمة، وفي الأحوال كلها جانب التوفيق الحكومات المتعاقبة في الارتقاء بجمهورية العريض للاندغام بالشأن العام، ولم تفلح في بناء دولة المواطنة والقانون!

تلكم هي السياقات التي ساست سوريا في تشكيلها على المستوى التاريخي والثقافي والاجتماعي والسياسي، ثمَّ إنَّ غياب صيغة العقد الاجتماعي بين الحاكم والمحكوم لم يمنع السلطة من أن تكفل أمن الناس، حتى لو اندرجت المسألة في باب محاكاة الدول الأخرى، ما يضمن لها - بحسبها - الاستمرار في حكمها بسلاسة، لكنَّ توالي الهزائم أمام العدو الصهيوني، الذي تتوجَّع بهزيمة ساحقة في حزيران ١٩٦٧، عرَّى النظام الرسمي العربيَّ أمام جمهوره العريض، وأخفقت الحكومات المتعاقبة على سدة الحكم في سوريا في حلِّ مشكلات التنمية، ناهيك عن احتكارها للسلطة، وتضييقها على العمل السياسيَّ خارج أطرها، دفع البلاد جهات أزمة طاحنة، نافث اليوم على السبع سنوات، حتى كادت أن تتحوَّل إلى حرب أهليّة، وكلَّ أزمة سيرتبط الداخل بالخارج، ويحيل إليه، فتحكمه نظرية المؤامرة، مؤامرة الامبراطوريات - أمريكا أمودجا - على العالم بأسره!

لقد انحسرت سلطة الدولة وسطوتها عن غير صقع في البلاد، واهتز أداؤها في غير مكان، بهذا المعنى سنذهب إلى أنَّ الجهة التي كانت تكفل السلم الأهليَّ لم تعد قادرة على القيام بمهامها على نحو أثر على هيتها سلباً محدود، ما طرح مخاوف جدية حول تعرُّض البلاد

والعباد للخطر، فهل سيتاح لنا - في هذه العجالة - أن نقف بأسباب هذه الأزمة؟ وفي الجواب سنذهب إلى أنَّها أزمة بنيويّة مركّبة، لذلك فهي تحتاج إلى وقفة متأنيّة قد لا يسمح بها المقام، ناهيك عن أنَّها تخرج عن سياق موضوعتنا، إذ كيف لبلد يضمّ عدداً لا متناهياً من الأطياف أن يحفظ سلمه، ما يضمن للناس حيواتهم وأرزاقهم، ناهيك عن الحفاظ على البنية التحتية للبلاد؟! حسناً.. ألن نقف بالناس ذاتهم، إذ ستوكل إليهم مهمّة صون هذا السلم، ذلك أننا لن نقع على جهة ثالثة تنهض بهذه المهمّة، بعد أن تضعضعت أوضاع الجهة المعنية بها!؟

على هذا سنستعرض محافظة الحسكة كمثال قابل للتعميم، وسنقع فيها على غير مكوّن، وإدّاً ألن يترتب على مكوّناتها الرئيسة في - هذا السياق - مهام متعدّدة، بعضها سيندرج في

خانة الثقافيّ، كأن تشغل النخب الثقافية على نشر ثقافة التسامح، أو أن تعمل على تعميم قيم العيش المشترك عبر محاضرات أو ندوات أو لقاءات بالقوى المؤثرة في توجّهات الناس، ناهيك عن التحذير من الخوض في المواضيع التي قد تسيء إلى هذا المكوّن أو ذاك، ثمَّ أنَّ بعضها الآخر سيتموضع في سلة الاجتماعيّ، إذ أننا مُطالبون باحترام مُتبادل لا تصنّع فيه بين المكوّنات.. احترام ثقافتها.. احترام عاداتها وتقاليدها، وبالإجمال مراعاة خصوصيّاتها، أمّا في الجانب السياسيّ فإنَّ الشفافية تضحي مطلباً ضرورياً، ثمَّ إنَّ الاعتراف بالآثار كممارسة ديمقراطية تتوضّع - هي الأخرى - في خانة الأولويات غير القابلة للتأجيل، ذلك أنَّها الأساس الذي تنهض عليه الخطوات الأخرى!

السلم الأهليّ.. وعي الأزمة!

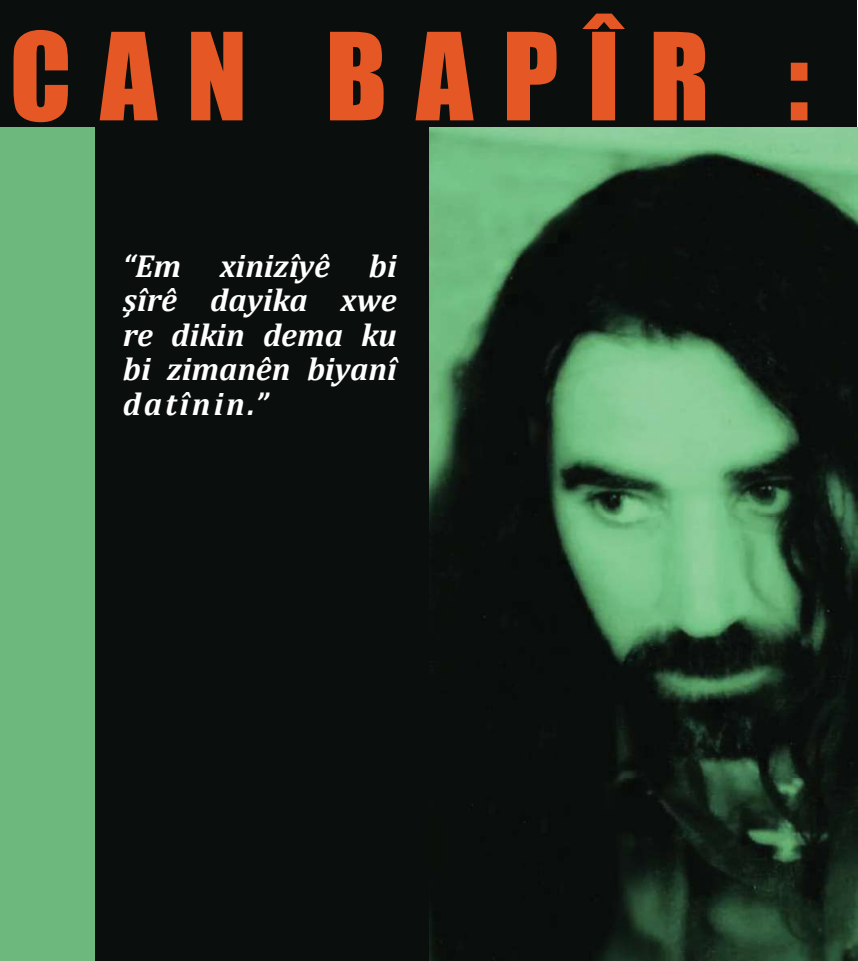
الجزء الثاني

محمد باقي محمد

ثمَّ أنَّ الميثولوجيا تلعب دوراً مؤثراً في مصائر الملل والجماعات في مراحل بعينها، وسوريا كغيرها من الأصقاع تنازعتها أطوار ميثولوجية عدة، لقد عبدت - طويلاً - الأوثان، ثمَّ عرفت الآلهة المتعدّدة، لكنَّ الجرم بمقاربتها لعبادة الإله الواحد تأثراً بمصر - في عهد أمنحوتب الرابع « أخناتون » - سيُشكِّل لغياب الدليل القاطع في هذا الجانب، مع هذا كانت البلاد على عهد مع الديانات السماويّة، فلقد مرَّ إبراهيم الخليل بما في طريقه من الرها "أورفة" إلى شبه الجزيرة العربيّة وجنوبي العراق بحسب الرواية الدينيّة، ثمَّ مرَّ موسى (ع) بقسمها الجنوبي « فلسطين »، قادما من سيناء، فعرفت اليهوديّة، إلّا أنَّ اليهوديّة ستنتهي بالسبيّ البابليّ على يد نبوخذ نصر، على هذا لن يُقيض لها أيّ انتشار، ثمَّ إنَّ الامبراطور الرومانيّ تيتوس هدّم الحيّ اليهودي فيها بعيد الميلاد، بهذا المعنى فإنَّ تأثيرها لن يتجاوز شطرها الجنوبيّ، حتى إذا تحوّلت الامبراطوريّة الرومانيّة إلى المسيحيّة على يد الامبراطور قسطنطين، تنصّرت جلّ سوريا باعتبارها مقاطعة خاضعة للرومان، هذا إذا تناسينا بأنَّ المسيحيّة دين مشرقيّ تغرب، وأنَّ عيسى (ع) وُلد في بيت لحم، أي في جنوبي سوريا، لكنّها لم تعمّ سكّانها كلهم، فأكرادها - مثلاً - لم يدخلوا المسيحيّة إلّا قليلاً، ثمَّ أسلمت نفسها للإسلام، بعد أن انتزعها العرب المسلمون من أيدي الرومان!

هكذا اجتمع على أرضها المسلم والمسيحيّ تاريخياً إذاً، ناهيك عن الآشوريّين أو الأرمن أو الشركس أو الشيشان، الذين أمّوها في وقت متأخر لأسباب شتى، ثمَّ أنَّها جمعت الأكراد إلى العرب، ولو أنَّ إرثها الديمقراطي لم يكَّ شحيحاً، إذاً لاغتنت سوريا بإرث ثرٍ ومتنوّع، لكنَّ قطعاً في سياق الدولة الإسلامية طالها، إذ خضعت للعثمانيّين لأربعة قرون ١٥١٦ - ١٩١٦، اقترنت بعزلة مطبقة، أمّا حدودها الراهنة فترجع إلى اتفاقية سايكس / بيكو 1917، لقد اقتسم الفرنسيّون والانكليز المشرق العربيّ رداً من الزمن، ليرحلوا عنه في أعقاب الحرب العالمية الثانية 1939 - 1944، فتحصّلت سوريا - مثلاً - على استقلالها في العام 1946، ومن ثمَّ عملت حكومة الاستقلال على فكفكة بني تقليديّة كالعائلة أو القبيلة، كخطوة على طريق بناء الدولة، إلّا أنَّ إعلان دولة إسرائيل تنفيذاً لوعده بلفور ١٩٤٨، ثمَّ خسارة سوريا حرب الـ 1948 أمام الكيان الصهيوني، هذان الحدثان شكّلا قطعاً

Hevpeyvîn: Imran Yûsiv

-Birêz Can Bapîr, destpêkê, em hez dikin bi çend hevokan hûn xwe bi xwênerên welat bidin nasîn.

-Navê min can e, ez ji bajarê Kobaniyê me, di dema zaroktiya min de tenê pirtûka Quranê ya pîroz di mala me de hebû, dayika min bi şêwazekî pir xweş çîrok digotin û her wiha dengê wê jî xweş bû, hezkirina peyvên hûnanê ji wir de destpêkir û ji tekepirtûkeke pîroz ez bûm xwedî 500 hezar pirtûk ku di pirtûkxana mal de cihên xwe girtin, lê mixabin tevde li ber lehiya şerê ku li welatê me rabû çûn. Hîn ez ew zarok im yê ku li jêr banê xaniyekî jar hate cihanê, dixwazim cîhekî ji xwe re di nav wêje û hunerê de bibînim.

-Çîroka Can û nivîsandinê çawa û kengî destpêkir, û ji bo çî nivîsandin ?

-Pir ji mêj ve ye, berî 25 salan wek amatorekî min dest pê kir, geh helbest geh çîrok, carcaran şêwekarî jî. Ez li xwe digeriyam da ku nasbikim çî dixwazim. Ez dixwazim bi peyvên çîrokekê bêjim, loma min nivîsandin helbijart da ku têkstên min bibin awênak, eynikek, û civaka min xwe têde bibîne.

-Helbest, roman, gotar, şano û sînema.. de ka pêşî em xwe berdî nav helbesta Can Bapîr. Du tişt herdem di helbestên we de amade ne, yek şikandina dîwarê qedexeyê ye û bi kar anîna peyvînan ku wek dibêjin divê di wêjeyê de neyên gotin çîku hestên xwêner birîndar dikin, ê din jî amadebûna jinê û bikaranîna laş û tîkiliyên laşî di hundirê helbesta we de ye. Gelo ! Ev li hemberî awayên asayî di helbestê de rabûnek e ? an jî şîwazekî taybet bi Can Bapîr e ?

-Ne tenê min ev yek di nivîsandinê de kiriye, min gellek tiştin din jî bi kar anîne, lê bi şêwazekî taybet. Her peyv hêjaye em wê binivîsin, lê divê em zanibin bi çî awayî wê di hevokê de bi cî bikin. Lê hema ez dibêjim : ziman çî ziman be ji gellek peyvên pêk tê, peyvên sixêfan jî cihê xwe di her zimanî de digirin, nabe em wan di nivîsandinê

de bi kar neyînin. Li ba min ti taboyên olî, siyasî û laşbazî nînin, bê tîrs ez li hemû dergehên didim, her weha di karê sînema de jî min ramûsan û tiştin din bi kar anîne.

-Dibêjin “ziman nasnameya wêjeyê ye”, Hûn nivîskarekî kurd in, tevî ku şîyan û karîna we heye ku hûn bi zimanê kurdî binivîsin, lê heya vê keliyê piraniya berhemên we bi zimanê erebî ne, derbarê vê diyardeya ku li bal gelek nivîskarên kurd peyda dibe de, hûn çî dibêjin ?

-Ez dibêjim : Em xinizîyê bi şîrê dayika xwe re dikin dema ku em bi zimanên biyanî datînin, ji ber wê yekê min hemû filmên xwe bi kurdî çêkirine, lê ev nayê wateyê ku guhê me wê kêmbibin, em guhkar in.

-Emê derbasî beşê romanê bibin- jixwe we çîrok jî ji mêj ve nivîsiye-, derbarê ezmûna we di vî warê wêjeyê de, em dixwazin hûn bi awayekî vekirî biaxivin.

-Roman wêneyeke biçûk ji civaka me ye, leheng û qehremanên wê ji nav me ne. Ezmûna min di romanê de cuda ye, ez ji navçetiya xwe dest pê dikim, ji derpê dayika xwe, listokên zaroketiya xwe ta bi jêderên felsefî û derûnî. Qehremanên min wekî min in, dişkên, dikevin, bêhêvî dibin, ew bi bîr û biçûnên cuda ne, goşt û xwîn in, ne xîmav û kaxez in, reyalîst û sawêr in da ku li gorî karê min bin, her wiha ew ez, tu, em û ew in.

- Siyaset û wêje çî ji hev re dibêjin ?

-Ez ne siyasatmedar im, lê ez dibêjim hişiyarbûna niştimanî li ba min heye, wêje û siyasat helbete bandora xwe li hev dikin, dixwazim niştimanperwer bim, bi çavê kamîrê û devê pênûsê bi

erka xwe ya netewî rabim.

-Di vê dema dîrokî de, hûn rola nivîskar û rewşenbîrên kurd ji bo xizmeta doza kurdî çawa dinirxînin ?

-Ji min ve bigir û here, em lewaz in, em bi rola xwe ranabin, guneh hinek jê yê siyasatmedaran e, û hinek ê rewşenbîran bi xwe ye, lê bi giştî, dîmena ronakbîriya kurdî tevde di nav mij û dûmanê de ye.

-Derbarê xebatên we di warê sînemaya kurdî de, em dixwazin bêtir agahiyan ji we werbigirin.

-Ta niha min 9 film amadekirine, hin ji wan kurtefilmên dîkomentêrî ne û hin jî destaniyên dirêj in, hemû bi derfet û imkanên min yê kesayeti hatin çêkirin, hin ji wan filman beşdarî fîstîvalan bûne. Hîn em li ser kar û barê xwe berdewam in, û niha ez amadekariya filemekî destaneyî dirêj (90 deqîqe) dikim, navê wî jî (Nîşana ez nebûm bav) e, ger bigihêje serî ewê karekî mezin be, ji ber ku ew ji berhemkariya kompaniya (Hew heyv) ya li Kurdistanê ye.

-Proje yê we ji bo pêşerojê çî hene ?

Tiştê herî dawî ev in : Filmê sînema yê ku min berê anîbû ziman, romana Hêmen di nav destê min de ye, di gel helbesteke desataneyî bi navê Peyalên janê.

-Gotina we ya dawî ?

Di dawî de, silav ji bo keda we ya rewşenbîrî û hemû xebatkarên kovara Welat ku hûn di van mercên zor û sext de bi vê xebata zehmet û cefa radibin da ku hûn ronahiyê didin ser xebata me.

Berhemên nivîskar yê derçûyî :

(Helbest) Şam 1998 شطحات في الجحيم

-Gewriya Helbestê (Helbest) Beyrot 2001

Sing” (Roman) Beyrot 2002 (الأوتاد) “

ثلاثية كورستان . (Roman) “Sêyeka Kurdistan”

قرارات الخطيئة 2003 deqeke hevbeş “Biryarên gunehkariyê” (ما يشبه النصوص)

- “Zarokek li bexçeyê xelkê dilîze” “طفلاً يلعب في حديقة الآخرين” (Helbest) 2012

- “Mehirbirînek di helbestê de” hevbeş li gel Xedîce Bilûş..weşanxaneya Rûa Tûnis 2013.

- “Banê qereçyan” li gel Tara Îbo Erbîl “من العجر”

-Derhêneriya çend filmên dîkomentêrî kiriye ji wan (Laleş-çîk)

